

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

KATHERINE APPLEGATE

Ivan Cel fără de Seamăn

Katherine Applegate s-a născut în Michigan, Statele Unite ale Americii. Încă din copilărie și-a cultivat o atenție deosebită și afecțiunea pentru animale: părinții au fost înțelegători și i-au permis să aibă mai multe animale de casă, iar în liceu a lucrat la un cabinet veterinar. A locuit în Michigan, Illinois și Texas până la definitivarea studiilor. Absolventă a Universității Texas din Austin, autoarea mărturisește cu umor că a avut drept specializare principală „Lipsa de Țel“, iar secundară „Nehotărârea“.

Katherine Applegate s-a îndeletnicit cu udarea plantelor (sfârșind prin a le omori) și servirea cocktailurilor (pe care reușea să le verse), până când și-a dat seama că lumea ar fi un loc mai sigur dacă ar rămâne la profesia de scriitoare. De atunci, a scris peste 150 de cărți pentru copii și adolescenți, multe dintre ele în colaborare cu soțul ei, Michael Grant. Dintre acestea, cele mai cunoscute sunt: *The Buffalo Storm*, *Roscoe Riley Rules*, *Eve & Adam*, *Home of The Brave*.

Romanul *Ivan Cel fără de Seamăn (The One and Only Ivan)* a fost inclus de publicația *New York Times* pe lista celor mai bine vândute cărți și i-a adus scriitoarei mult râvnita Medalie Newbery în 2013.

Patricia Castelao s-a născut în Santiago de Compostela, un mic orășel din nordul Spaniei. A avut dintotdeauna o atracție specială pentru desen și pictură. Aflată pe punctul de a-și obține licența în medicină, și-a abandonat studiile, pentru a urma cariera de ilustrator.

A realizat ilustrațiile a numeroase cărți pentru copii – *The Hungry Ghost of Rue Orleans*, *Mermaids in the Backyard*, seria *Rainbow Street Shelter* – și a creat designul unor filme de desene animate.

În prezent locuiește la Madrid, înconjurată de reviste, de benzi desenate, cărți de artă, filme și cărți pentru copii, în care găsește permanent ceva de învățat.

KATHERINE APPLEGATE

Ivan Cel fără de Seamăn

Ilustrații
de Patricia Castelao

Traducere din engleză
de Christina Anghelina

Redactori: Alina Nicoleta Ioan & Teodora Terciu
Tehnoredactare: Angela Ardeleanu
Coperta: Alexandru Daș

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

APPLEGATE, KATHERINE

Ivan Cel fără de Seamăn / Katherine Applegate;
trad. de Christina Anghelina; il. de Patricia Castelao. – București :
Editura Arthur, 2013

ISBN 978-606-8044-50-7

I. Anghelina, Christina (trad.)

II. Castelao, Patricia (il.)

821.111-31=135.1

Katherine Applegate

The One and Only Ivan

Text copyright © 2012 by Katherine Applegate

Illustrations © 2012 by Patricia Castelao

All rights reserved.

Published by arrangement with HarperCollins Children's Books,
a division of HarperCollins Publishers

© Editura Arthur, 2013, pentru prezenta ediție

Editura Arthur este un imprint al Grupului Editorial Art.

Pentru Julia

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

*Niciodată nu e prea târziu
să ajungi ceea ce ai fi putut fi.*

GEORGE ELIOT

dicționar

bătaie cu pumnul în piept: lovirea repetată a pieptului cu un pumn sau cu amândoi, în scopul de a genera un zgomot puternic (uneori gorilele folosesc această tactică pentru a-și intimida adversarii).

domeniu: teritoriu.

icnet: un sunet din gât, ca un grohăit, prin care gorilele își exprimă furia.

mingiuțe: bile de excremente uscate aruncate în vizitatori.

9 885 de zile (exemplu): gorilele aflate în libertate calculează timpul scurs în funcție de trecerea anotimpurilor ori de accesul la mâncare, în vreme ce Ivan numără zilele (9 885 de zile fac 27 de ani).

Nu-e-Leapșa: gorilă de pluș.

Spinare-Argintie (uneori i se mai spune și Șeful Cenușiu): o gorilă mascul adultă, de peste 12 ani, cu un smoc de păr argintiu pe spinare. Este respectat de trib și își apără familia.

patul din cer: un adăpost în copac, folosit mult mai des decât un adăpost construit pe pământ.

cimpanzeu unsuros (argou; peiorativ): un om (din pricina sudorii care i se scurge pe pielea lipsită de blană).

uța: joacă (de obicei sărind de la o liană la alta).

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

salut

Eu sunt Ivan. Sunt o gorilă.

Nu e atât de ușor cum pare.

nume

Oamenii îmi zic Gorila-de-pe-Autostradă, Maimuța-de-la-Ieșirea nr. 8, Ivan Cel fără de Seamăn, Marele Spinare-Argintie.

Numele acestea mi-au fost date, dar nu sunt ale mele. Eu sunt Ivan, doar Ivan, nimeni altcineva.

Oamenii fac risipă de cuvinte. Le aruncă peste tot ca pe cojile de banană, apoi le lasă să putrezească.

Toată lumea știe că partea cea mai gustoasă a bananei este coaja.

Probabil îți închipui că gorilele nu înțeleg limba oamenilor. Crezi, desigur, că nu pot merge nici în picioare.

Încearcă și tu să mergi o oră în pumni. Apoi spune-mi dacă ți se mai pare amuzant.

răbdare

De-a lungul anilor am învățat să înțeleg vorbirea oamenilor, dar a le înțelege vorba nu e totuna cu a-i înțelege pe oameni.

Oamenii vorbesc prea mult. Trăncăne mereu, ca cimpanzeii, și fac mult zgomot, chiar și când nu au nimic de spus.

Mi-a luat ceva vreme să recunosc toate sunetele pe care le scot oamenii și să le deslușesc cuvintele. Dar am avut răbdare.

E bine să fii răbdător atunci când ești o primată.

Gorilele au o răbdare de fier. N-aș putea spune același lucru despre oameni.

cum arăt

Am fost odată o gorilă sălbatică și încă mai am ceva din felul în care arătam atunci.

Am o privire de gorilă rușinată, un rânjet de gorilă vicleană. Port pe spinare o hlamidă argintie, uniforma de gorilă bătrână. Când îmi bate soarele din spate, arunc o umbră maiestuoasă, o umbră de gorilă.

Statura mea le apare oamenilor drept amenințătoare. Pe când ei aud în bătaia vântului numai șoapte războinice, eu nu mă gândesc decât la faptul că soarele amiezii mi-amintește de o nectarină coaptă.

Sunt mai puternic decât oricare dintre ei; două sute de kilograme de forță pură. Trupul meu le pare clădit pentru luptă. Când îmi întind brațele, înălțimea mea o depășește pe cea a oricărui om.

Și arborele meu genealogic se întinde până departe. Fac parte din familia primatelor superioare, la fel ca și tine și ca urangutanii, cimpanzeii și maimuțele bonobo; toți suntem veri îndepărtați și ne privim între noi cu suspiciune.

Știi că lucrul acesta te deranjează.

Și mie-mi vine greu să cred că există o conexiune în timp și spațiu între mine și o rasă de maimuți prost crescuți.

Cimpanzeii pur și simplu n-au scuză.

ieșirea nr. 8, mallul big top și sala de jocuri video

Locuiesc într-un habitat uman numit *Mallul Big Top* și sala de jocuri de la *Ieșirea nr. 8*. Suntem poziționați foarte convenabil în apropierea autostrăzii I-95 și oferim spectacole la orele două, patru și șapte, timp de 365 de zile pe an.

Așa zice Mack, atunci când răspunde la telefonul care țârâie tare.

Mack lucrează aici, la mall. El e șeful.

Și eu tot aici lucrez. Eu sunt gorila.

La Mallul Big Top avem un carusel muzical care se învârtește scârțâind toată ziua, iar maimuțele și papagalii își duc viața printre vânzători. În mijlocul mallului există o arenă unde oamenii pot sta pe bănci ca să mănânce covrigei. Arena e acoperită cu talaș, care provine de la niște copaci morți.

Domeniul meu se află la unul dintre capetele acestei arene. Locuiesc acolo pentru că sunt prea mult gorilă și nu suficient de uman.

Stella are domeniul lângă mine. Stella e un elefant. Ea și cu Bob, care e un câine, îmi sunt cei mai dragi prieteni.

În prezent nu am niciun prieten gorilă.

Domeniul meu este construit din sticlă groasă, metal ruginit și ciment tare. Domeniul Stellei este din bare de metal. Domeniul urșilor e din lemn, iar cel al papagalilor din sârmă.

Trei dintre pereții domeniului meu sunt din sticlă. Unul dintre ei e spart și din colțul de jos lipsește o bucată cât pumnul de mare. Eu l-am spart, cu bâta de baseball pe care Mack mi-a dăruit-o la împlinirea vârstei de șase ani. Mack mi-a confiscat apoi bâta, dar mi-a lăsat mingea de baseball.

Pe unul dintre pereții domeniului mei este pictată o scenă din junglă. Se pot vedea: o cascadă lipsită de apă, flori fără miros și copaci fără rădăcină. N-am pictat-o eu, dar îmi place cum se văd desenele pe perete, deși numai a junglă nu seamănă.

Sunt norocos că domeniul meu are ferestre în trei locuri. Pot să văd tot mallul și ceva din lumea de afară: automatele aiuritoare de pinball, moțul roz al vatei de zahăr, parcare imensă în care nu crește niciun copac.

Dincolo de parcare este autostrada, pe care curge un șir neîntrerupt de mașini. Un panou mare le ademențe de pe margine să se oprească și să facă o pauză, întocmai ca o turmă de gazele la izvor.

Panoul este decolorat, culorile s-au scurs, dar știu ce zice. Mack l-a citit cu voce tare într-o zi: „POFTIȚI LA IEȘIREA NR. 8: MALLUL BIG TOP ȘI SALA DE JOCURI VIDEO, CASA LUI IVAN CEL FĂRĂ DE SEAMĂN, MARELE SPINARE-ARGINTIE!“

Din păcate eu nu știu să citesc, deși mi-aș fi dorit.
Ar fi fost bine să-mi pot umple orele pustii cu povești.

Am savurat și eu odată o carte pe care unul dintre
îngrijitori a uitat-o pe domeniul meu.

Avea gust de termite.

Panoul de pe autostradă prezintă un desen cu Mack în costumul lui de clovn și cu Stella ridicată pe picioarele din spate și cu un animal fioros, cu privire sălbatică și blana în dezordine.

Animalul acesta ar trebui să mă reprezinte pe mine, însă artistul a greșit. Eu nu sunt niciodată furios.

Furia e prețioasă. O gorilă cu spinarea argintie își va folosi furia pentru a-și ține tribul sub control și pentru a-i avertiza de pericole. Atunci când tata se bătea cu pumnul în piept, mesajul pe care ni-l transmitea era: *Atenție, aici eu sunt șeful. Sunt furios și am să vă protejiez, pentru că asta e datoria mea.*

Însă aici, pe domeniul meu, nu am pe cine să protejiez.

cel mai mic „big top“ de pe pământ

Vecinii mei de aici, de la Mallul Big Top, știu să facă o mulțime de giumbușlucuri. Toți sunt mai educați și mult mai bine dresați decât mine.

Am o vecină care joacă baseball, deși e doar o găină. Altul conduce o mașină de pompieri, în ciuda faptului că e un iepure.

Am avut odată o vecină – o focă alunecoasă și grijulie – care putea să țină o bilă pe vârful nasului de dimineață până seara. Glasul îi suna ca lătratul unui câine legat afară într-o noapte geroasă.

Copiii își puneau dorințe și aruncau monezi în bazonul ei. Străluceau acolo, pe fund, ca niște pietricele de aramă.

Într-o zi focii i-a fost foame – ori poate că i se urâse de toate – și atunci a înghițit o sută de penny.

Mack ne-a spus că o să se facă bine.

S-a înșelat.

Mack a intitulat spectacolul nostru: „Cel mai mic Big Top de pe pământ.“ Zi de zi la două, la patru și la șapte, ne trezim cu oameni care-și fac vânt cu evantaiul, beau suc și aplaudă. Bebelușii plâng. Mack pedalează pe o

bicicletă ridicol de mică, în costum de clovn. Un câine pe nume Snickers călărește pe spinarea Stellei. Stella șade pe un scaun.

E un scaun deosebit de rezistent.

Eu nu fac giumbușlucuri. Mack zice că e suficient să fiu acolo.

Stella mi-a spus că există trupe de circ care umblă dintr-un oraș într-altul. Au acrobați care atârnă de frânghii fixate în vârful cortului. Au lei care-și arată colții strălucitori atunci când rag și lungi șiruri de elefanți care se țin cu trompa unii de coada altora. Se spune că privesc mereu drept înainte, ca să nu-i vadă pe oamenii care vin să se holbeze la ei.

Cercul nostru nu se mișcă din loc. Suntem mereu aici, ca un animal bătrân care nu mai are putere să tragă la jug.

După ce spectacolul nostru se termină, oamenii se reped la magazine. Un magazin e un loc de unde oamenii cumpără lucruri de care au nevoie pentru a supraviețui. La Mallul Big Top, unele magazine vând produse noi, cum ar fi baloane, tricouri sau șepci, cu care oamenii își acoperă capetele lucioase. Altele însă vând vechituri care miros a praf și a umezeală și de care n-are nimeni nevoie.

Toată ziua mă uit la oamenii care scormonesc prin magazine. Își trec hârtiile acelea verzi, uscate ca iasca și mirosind a mii de mâini, de la unul la altul, în fiecare zi.